

1252

ΕΚΘΕΣΙΣ

4

ΠΕΡΙ

4

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ

12

ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ

ΤΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ

18

ΥΠΟ

13 ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΙΩΤΗ

6 ΙΑΤΡΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΘΝ. ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ
983...

Ἐξόρου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1902

Τύποις Α. Κορομηλά.

18

ΕΚΘΕΣΙΣ 4

ΠΕΡΙ 4

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ 12

ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ 25

ΤΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ 19

ΥΠΟ

13 ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΙΩΤΗ

6 ΙΑΤΡΟΥ

Ἐφόρου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων. 48

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1902

Τύποις Α. Κορομηλά. 18

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ

τοῦ Ἐθνικοῦ Νοσοκομείου.

Σεβασμιώτατε,

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω ὑμῖν σήμερον τὴν περὶ τῆς διοργανώσεως τῆς Χειρουργικῆς Κλινικῆς τοῦ ἡμετέρου Νοσοκομείου ἐκθεσίον μου, ἐπόμενος τῇ ἐντολῇ τῆς Ἐφορείας. Σκοπῶν δὲ λυσιτελεστέραν πρὸς τοῦτο καὶ ἀρτιωτέραν νὰ καταρτίσω γνώμην, ἀπετάθην, μετὰ τὸ ἱατρικὸν σῶμα τῶν Ἐθνικῶν ἡμῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, εἰς τὴν Α. Ε. τὸν Ζωηρὸν πασσᾶν καὶ ἐκ τῶν διακεκριμένων συναδέλφων εἰς τοὺς κκ. Στεκούλην, Εὐθυβούλην, Κωνσταντινίδην, Μπαλίλην, Ψαλιδᾶν καὶ Καμπούρογλου, τοῦ ὁποίου καὶ τὸ ἐπὶ τούτῳ πρόσφατον ἔντυπον ὑπόμνημα διεξῆλθον.

Ἐν τῇ ἀποφάσει τῆς Ἐφορείας περὶ διοργανώσεως ἐπὶ νέων βάσεων τῆς παρ' ἡμῖν νεοδημιουργηθείσης χειρουργικῆς κλινικῆς ὑπεμφαίνεται ἡ αἰτία καθομολόγησις ὅτι πλημμελῶς ἢ ἐλλειπῶς μέχρι τοῦδε αὕτη λειτουργεῖ. Πρὶν δὲ ἐκθέσω τὰς περὶ διοργανώσεως τῆς εἰρημένης κλινικῆς σκέψεις μου, κρίνω οὐχὶ ἄνω σκοποῦ νὰ ὑποδείξω ἐν ὀλίγαις λέξεσιν ὑφ' οὗς ὄρους χειρουργικῆς κλινικῆς δεῖν νὰ λειτουργῇ, ὅπως ὡς ἐνεστὶν ἀνελλιπῶς ἐξυπηρετῇ τὸν ἀληθῆ αὐτῆς προορισμόν, ἀκολουθῶν δ' ἐκθέσω τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα τῆς μέχρι σήμερον λειτουργίας αὐτῆς παρ' ἡμῖν, ὥστ' ἐν τῷ παραλληλισμῷ διαγνώσωμεν τὰς προφανεῖς καὶ οὐσιώδεις ἐλλείψεις καὶ ἐξεύρωμεν τὸ πρόσφορον μέτρον τῆς ἀνορθώσεως τῶν μὴ καλῶς κειμένων.

Α.

Σαφῶς ὑφ' ἀπάντων ἔχει ἤδη κατανοηθῆ ὅτι πρῶτιστον καὶ ἀπαρέγκλιτον στοιχεῖον πρὸς ἀποτελεσματικὴν τῶν ἀρρώστων ἐν γένει νοσηλείαν εἶναι ἡ καθαριότης· ἀπαράμιλλος δὲ προσοχὴ καταβάλλεται ἐκ μέρους τῶν τεταγμένων ἐπὶ τοῦ τελείου, ἀνέτου καὶ εὐχεροῦς ἀερισμοῦ καὶ καθαρισμοῦ τῶν ἐν αἷς ἀρρώστοι διαιτῶνται αἰθουσῶν. Τοῦτο ἰδιόζουσαν ὅλως παρουσιάζει ὄψιν διὰ τὸν χειρουργικὸν τῆς ἱατρικῆς κλάδον, καὶ ἀσυγκρίτως ὑπερέτερα ἀπαιτεῖται προσοχὴ ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν ἐγχειρήσεων πρὸς πρόληψιν συνεπειῶν, ἀμέσως δυναμένων νὰ μεταβάλλωσι τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν.

Καὶ ἡ Ἐφορεία τῶν Ἐθνικῶν Φ. Καταστημάτων κατανοοῦσα τὴν δύναμιν τοῦ πράγματος ἀπεφάσισεν ἀπὸ καιροῦ ν' ἀπομακρύνῃ τοὺς χειρουργικοὺς ἀσθενεῖς ἐκ τῶν παλαιῶν αἰθουσῶν. Αἱ αἰθουσαι αὗται ἰδρυθεῖσαι ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ἡ ἀσηψία ἦτο εἰσέτι ἄγνωστος τῇ ἐπιστήμῃ οὐδόλως πληροῦσι τοὺς σήμερον παρὰ τοιοῦτοις κτιρίοις ἀπαιτούμενους ὄρους· μετεβλήθησαν δὲ εἰς αὐτόχρονα ἐστίας μολυσμάτων καὶ ἀποικίας μικροβίων, διότι εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατος ὁ τέλειος καὶ λεπτομερὴς αὐτῶν καθαρισμός.

Χάρις εἰς τὴν ἐκθύμον γενναιοδωρίαν τῶν φιλογενῶν ἀδελφῶν Μαυρογορδάτων ἀπέκτησε τὸ ἔθνος ἡμῶν τὸ ἤδη συντετελεσμένον ἀσπικτὸν ἐγχειρητήριον, τελειότατον εἰς τὸ εἶδός του καὶ πληροῦν πάσας τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ὑπαγορευόμενας συνθήκας. Τὴν ἀρτίαν δ' αὐτοῦ συντέλεσιν ὀφείλομεν βεβαίως ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὸ ὅτι τὸ ἀφειδῶς δωρηθέν χρῆμα λίαν εὐστόχως διετίθετο τῇ ἀόκνῳ μερίμνῃ καὶ ἐπισταμένη ἐποπτεία τῆς ἐπὶ τούτῳ συστάσεως ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν κκ. Ι. Κωνσταντινίδου ἐφόρου ἱατροῦ, Ἡλ. Κιουπετζόγλου ἀρχιτέκτονός καὶ τοῦ κ. Α. Καμπούρογλου, ὅστις οὐδεμίαν ἀληθῶς λεπτομέρειαν παρέλειπεν ἀπαρατήρητον, μετ' ἀκραιφνοῦς ζήλου καὶ ἀδιαπτώτου προθυμίας

συνεργαζόμενος εἰς τὰ σχέδια καὶ παρακολουθῶν τὴν συντελουμένην ἐργασίαν, ἐμοῦ ἀτυχῶς μὴ μετασχόντος εἰς τὸ ἔργον ὡς βραδύτερον ἐκλεγέντος μέλους τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθνικῶν Καταστημάτων, καίτοι ὁ κ. Καμπούρογλος ἐν τῇ διακρινούσῃ αὐτὸν ἀβρότῃτι μὲ συγκαταριθμεῖ προφρόνως μεταξὺ τῆς ἐπιτροπῆς.

Σὺν τῷ Ἐγχειρητηρίῳ τούτῳ, ἀληθεῖ μεγάρῳ τῆς χειρουργικῆς, ἀνηγέρθη καὶ ἡ μία τῶν πτερύγων τῆς ὅλης κλινικῆς. Ἄλλ' ἡ πτέρυξ αὕτη, εὐχαιρῶς τμημα τοῦ ὅλου ἀποτελοῦσα, προσκαίρως μόνον δύναται νὰ χρησιμοποιηθῆ πρὸς νοσηλείαν, ἐφ' ὅσον δὲν συμπληρωθῆ εἰ μὴ ἅλῃ ἡ οἰκοδομὴ τοῦλάχιστον τὸ ἀναποφεύκτως ἀπαιτούμενον μέρος αὐτῆς πρὸς μεταφορὰν ἐν αὐτῷ ἀπάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ἐν ταῖς εἰρημέναις παλαιαῖς αἰθούσαις νοσηλευομένων. Ἄνευ τούτου ἄλλως εἰς μάτην ἀποβαίνει ὅλη ἡ γενομένη δαπάνη καὶ ἄσκοπος ἡ ἀνέγερσις τόσον μεγαλοπρεποῦς κτιρίου, ἐὰν καὶ πάλιν τὸ μέγα μέρος τῶν ἀρρώστων εἴμαρται νὰ διατελῇ νοσηλευόμενον ὑφ' ἧς καὶ πρότερον ἀνθυγιεινὰς συνθήκας.

Ὅθεν ἀπαραιτήτως ἐπιβάλλεται τῇ Ἐφορείᾳ νὰ πιστεύῃ ὅτι δὲν ἀκαχοῦται νὰ καταλίπῃ κολοβὸν τὸ ἀρξάμενον ἔργον, ἐπαναπαυομένη ἐπὶ τοῦ δῆθεν ἐπαρκοῦς τῆς συντετελεσμένης ἤδη οἰκοδομῆς καὶ προσδίδουσα οὕτω εἰς τὸ ἐφήμερον τύπον διαρκείας, ὡς ἐκάστοτε ἐν πολλοῖς συμβαίνει τῶν παρ' ἡμῖν. Ἐξ ἐναντίου δὲ ὀφείλει νὰ προβῆ ἀνυπερέθιτως εἰς τὴν ἔναρξιν καὶ ἀποπεράτωσιν τοῦ ὅλου ἰδρύματος, ἀνευ τοῦ ὁποίου δικαίως ἤθελεν ἐπικριθῆ ὡς ἀνωφελῶς κατασπαθίσασα πολὺτιμον χρῆμα.

Καὶ ὑπὸ τοὺς ὄρους ὅπως τούτους ἡμετελες ἤθελεν ἀποβῆ τὸ ἔργον, ἐφ' ὅσον δὲν ἤθελε ληφθῆ μέριμνα ὀριστικὴ περὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἀπαιτούμενου προσωπικοῦ· διότι αἱ καλά οἰκοδομαί, ὅση τέλειαι καὶ κατὰ τοὺς ὄρους τῆς ὑγιεινῆς κἂν ὑποτεθῶσιν, εἰσὶν ἡμιμελεῖς καὶ ἀστοχοῦσι τοῦ προορισμοῦ των ἀνευ ἐπαρκοῦς, ἐντριβοῦς καὶ κατὰ σύστημα μεμορφωμένου προσωπικοῦ.

Β.

Ἐξετάσωμεν ἤδη ἐν ὀλίγοις τὴν ἐν χειρουργικῇ τινι κλινικῇ διεξαγομένην ἐργασίαν καὶ τὸν ἀπολύτως πρὸς ἀπρόσκοπτον αὐτῆς λειτουργίαν ἀπαιτούμενον ἀριθμὸν ἐμπείρων καὶ γεγυμνασμένων προσώπων.

Καὶ πρῶτον: ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν διεκπεραίωσιν τῆς τακτικῆς ἐργασίας εἶναι ἀπαραίτητον αἱ σοβαρότεροι τοῦλάχιστον τῶν ἐπιδέσεων νὰ ἐκτελῶνται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ χειρουργοῦ, ἀνατιθέντος τὰς δευτερευούσας εἰς ἐπιστήμονα βοηθὸν καὶ οὐχὶ εἰς ἐμπειρικὸν νοσοκόμον, τοῦτο μὲν, διότι ὀφείλει ὁ περιποιούμενος τὸν χειρουργικῶς πάσχοντα νὰ κατανοῇ πάσας τὰς πολυειδεῖς λεπτολογίας τῆς ἀσπῆας, τοῦτο δέ, διότι δέον νὰ δύνηται οὗτος καὶ πρωτοβουλίαν νὰ ἐξασκῇ ἐπὶ μικρῶν τινῶν ἐπεμβάσεων· καὶ τρίτον, ἀντιλαμβανόμενος τῆς ἀληθοῦς πορείας τῆς πληγῆς νὰ προσκαλῇ ἐν ἐνδεχομένῃ ἐπιπλοκῇ αὐτῆς ἐγκαίρως τὸν διευθύνοντα. Μετὰ τοὺς ἀνωτέρω ὑπάρχει ἀνάγκη δευτερευόντος προσωπικοῦ, νοσοκόμων δηλονότι καὶ ὑπηρετῶν, ἐντελῶς ἐξωκειωμένων πρὸς ὅλους τοὺς πολυπλόκους καὶ λεπτομερεῖς χειρισμοὺς τοὺς ἀναγκαιῶν διὰ τὴν παρασκευασίαν τῶν διαφόρων ἀσπτικῶν ἐπιδέσεων καὶ διατήρησιν τῆς ἀπολύτου ἀσπῆας ἐφ' ἑαυτῶν τε καὶ ἐπὶ παντὸς πράγματος μέλλοντος νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἀσθενοῦς· διότι οὐχὶ σπανίως καὶ ἡ ἐλάχιστη ἀμέλεια, καὶ κατὰ μείζονα λόγον ἡ ἀγνοία, δύναται νὰ παρατείνῃ τὴν θεραπείαν τῆς παθήσεως ἢ καὶ νὰ διακυβέσῃ διὰ παντὸς τὴν ἴασιν αὐτῆς.

Ἄλλ' ὅ,τι ἐθεωρήθη ἐπαρκὲς διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς τακτικῆς ὑπηρεσίας, τοῦτο πολὺ λείπεται τοῦ ἀπαιτουμένου κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν σοβαρᾶς τινος ἐγχειρήσεως. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἔχομεν ἀνάγκην μετὰ τὸν χειρουργοῦντα: α') ἐνὸς τοῦλάχιστον ἐπιστήμονος βοηθοῦ διὰ τὸ χλωροφόρμιον, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ δύνηται νὰ ἐμπιστευθῇ ἄνευ κινδύνου ἢ σοβαρὰ αὐτῇ εὐθύνη· β') ἐνὸς βοηθοῦ, ἐπίσης ἐπιστήμονος, ὅστις

νὰ παρακολουθῇ τὴν ἐγχείρησιν συνεργαζόμενος μετὰ τοῦ χειρουργοῦντος, οὗτινος τὸ ἔργον συμπληροῖ ἐν ταῖς λεπτομερείαις· γ') ἐτέρου τινὸς βοηθοῦ, ὅστις νὰ ὑπηρετῇ τοὺς περὶ τὴν ἐγχείρησιν ἀσχολουμένους, δίδων αὐτοῖς τὰ ἐργαλεῖα καὶ ἄλλα χρήσιμα ἐγκαίρως καὶ ἄνευ χρονοτριβῆς, μηδὲ περιμένων τὴν ζήτησιν τούτων, ἐννοῶν δ' ἐξ αὐτῆς τῆς πορείας τῆς ἐγχειρήσεως, ἐξ ἐνὸς βλέμματος τοῦ χειρουργοῦ, ἐκ μιᾶς κινήσεως τῆς χειρὸς αὐτοῦ, τίνος ἐργαλείου ἀνάγκη παρίσταται καὶ τί ἐκ τούτων κατέστη ἤδη περιττόν· διότι καὶ μικρά τις περὶ τοῦτο βραδύτης πολλὰς δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ἀνεπανορθώτους ζημίας. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων ἐπιστημιόνων βοηθῶν ὑπάρχει ἢ ἀνάγκη καὶ ἐνὸς ἢ δύο ἄλλων προσώπων, προωρισμένων νὰ τελῶσι τὸ κυρίως ὑπηρεσιακὸν μέρος τῶν ἐγχειρήσεων, κατανοούντων δὲ ἀρκούντως τὴν δύναμιν καὶ ἐμπειρίαν πάσης περὶ τὴν καθαριότητα ὑστερήσεως.

Τοιοῦτοι ἄρα καὶ τοσοῦτοι οἱ κατ' ἐλάχιστον ὅρον ἐν σοβαραῖς ἐγχειρήσεσιν ἀπαραίτητοι ἐπιστήμονες καὶ ἐξησκημένοι βοηθοί, ἐξωκειωμένοι δὲ ἀρκούντως πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας τοῦ χειρουργοῦντος, ἵνα αὐταὶ ὅσον ἐνεστὶν εὐελπίστως καὶ ἀκινδύνως διεξάγονται.

Τὸ χειρουργικὸν τμήμα τοῦ Νοσοκομείου ἡμῶν συνίστατο μέχρι τοῦδε κατὰ μὲν τὸ ἰατρικὸν προσωπικὸν ἐξ ἐνὸς χειρουργοῦ καὶ ἐνὸς βοηθοῦ ἐν τῷ Νοσοκομείῳ διαμένοντος, τοῦ ἐσωτερικοῦ λεγομένου, ὅστις ἀντικαθίσταται ἐτησίως καὶ δὲν προλαμβάνει οὕτω νὰ παράσχη ἐπωφελῆ τινα ὑπηρεσίαν ἐν τῇ οἰκείᾳ κλινικῇ, ἅτε μόλις τὰ πρῶτα στοιχεῖα προσκτώμενος ἀπέρχεται παρέχων τὴν θέσιν αὐτοῦ εἰς νέπλυν. Ὁ θεσμὸς οὗτος εἶναι ἀσύμφορος ἐν τῇ εἰδικῇ ταύτῃ περιστάσει, διότι μεταβάλλει ἀναγκαστικῶς τὸν χειρουργὸν εἰς διαρκῆ μορφωτὴν νέων, οἵτινες μετ' οὗ πολὺ μέλλουσι νὰ ἐγκαταλίπωσιν αὐτόν, γίνεται δὲ μόνον πρόξενος ἀπωλείας χρόνου καὶ διασαλεύει τὴν τῆς κλινικῆς ὁμαλὴν πορείαν.

Τὸ δὲ κατώτερον προσωπικόν, μέχρι πρό τινων μηνῶν συνίστατο, ὡς καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τοῦ Νοσοκομείου τμήματα, ἐξ ἐνὸς νοσοκόμου, ἐνὸς

ὑπονοσοκόμου καὶ τοῦ ἀναλόγου ἀριθμοῦ τῶν ὑπηρετῶν· ἀπό τινων δὲ μινῶν προσετέθη ἀνεπισήμως καὶ ἀμισθὶ νέος τις, τελειόφοιτος τῆς ἰατρικῆς, τὰ μέγιστα χρήσιμος καθιστάμενος καὶ ἐπιβάλλουσαν τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτον τινὸς δευτερεύοντος βοηθοῦ, ἀνωτέρου τοῦ νοσοκόμου, καταδείξας.

Προσπιθέντες εἰς τ' ἀνωτέρω ὅτι εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος ἡ καθήμεριν ἢ προσέλευσις νέων ἰατρῶν ἢ φοιτητῶν ἐκ τῆς πόλεως, οἵτινες νὰ ἦναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ὡς βοηθοί, ὅπως τοῦτο γίνεται ἐν τοῖς ἄλλοις νοσοκομείοις τοῦ Πέραν, ὅπου, ἀνεξόδως, πλεῖστοι ὄσοι ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ὠφέλειαν ἀπεκδεχόμενοι καὶ ἀπολαμβάνοντες προστρέχουσι, θερμῶν μάλιστα δεξιώσεων τυγχάνοντες, κατανοοῦμεν πόσον πενιχρὰ καὶ πόσον ἀτελὴς εἶναι παρ' ἡμῖν ἡ ὑπηρεσία τῆς Χειρουργικῆς κλινικῆς.

Γ'.

Μεταξὺ τῶν ἐπιβαλλουσῶν μεταρρυθμίσεων ἐν τῇ Χειρουργικῇ κλινικῇ πρωτίστην θεωρῶ, διὰ τε τὸ ἀπόκεντρον τῶν Ἐθνικῶν ἡμῶν Καταστημάτων καὶ διὰ τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν ἐν αὐτοῖς νοσηλευομένων, νὰ προστεθῇ καὶ δεῦτερος χειρουργός, ὥστε διὰ τοῦ μερισμοῦ τῆς εὐθύνης καὶ τῶν ὑπερμέτρων κόπων ἐπέλθῃ ἀνακούφισις τις εἰς τὸν ἕνα καὶ μόνον μέχρι τοῦδε ὑπάρχοντα, ὅστις μεθ' ὅσου ζήλου καὶ οἴας προθυμίας κἀν ἐργάζεται, ὡς ἄνθρωπος, καὶ δὴ οὐχὶ ἀκμαίας νεότητος, καὶ εἰς ἀσθενείας ὑπόκειται καὶ ἀνάγκην ἀναπαύσεως ἔχει. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐ μόνον ὅλη ἢ ἐν λόγῳ κλινικὴ μένει ἄνευ ὑπευθύνου διευθύνσεως καὶ χαλαροῦται πᾶσα ἐν αὐτῇ ἐργασία, ἀλλὰ καὶ οὐδεμίαν χειρουργικὴν ἐπέμβασις, ὅσον ἐπείγουσα καὶ ἂν θεωρηθῇ αὕτη, δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ.

Καὶ ἐν ταῖς αἰσιωτέραις ἐτι περιστάσεσιν ἀποβαίνει ἀδύνατον εἰς ἕνα καὶ μόνον χειρουργὸν εὐδρόκως νὰ παρακολουθῇ τὴν πορείαν 70—80 ἀρρώστων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐν προγενεστέρῃ ἐποχῇ ἐκρίθη ὑπὸ

τῆς τότε Ἐφορείας ἐπιβάλλουσα ἡ αὐξήσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἰατρῶν ἐπὶ ἀναλογίᾳ 80 κλινῶν εἰς ἕκαστον· δι' ὃ καὶ νῦξίθη ὁ ἀριθμὸς τῶν παθολόγων οὐχὶ ὅμως καὶ ὁ τῶν χειρουργῶν, ἐπειδὴ τὸ χειρουργικὸν τμήμα περιεῖχεν ἐν ὅλῳ 72 κλινάς. Ἡ ἀπόφασις αὕτη, κατ' ἐμὲ κριτὴν, δὲν ἦτο ἐντελὴς ὀρθή. Ἐπὶ τῶν χειρουργικῶς πασχόντων πολὺ περισσότερος χρόνος καταναλίσκεται διὰ τὴν ἐξέτασιν, τὴν περίθαλψιν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν ἐπ' αὐτῶν τῆς δεούσης θεραπείας ἢ τῶν παθολογικῶς τοιούτων. Εἶτα δὲ ἐπειδὴ ἐκάστοτε καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις κλινικαῖς τοῦ Νοσοκομείου παρουσιάζονται ἄρρωστοι πάσχοντες ἐκ μικτῶν, οὕτως εἰπεῖν, παθήσεων, ὁπότε ὁ παθολόγος ἰατρός ἐπικαλεῖται τὴν ἀρωγὴν τοῦ χειρουργοῦ, διὰ τοῦτο εἶναι δύσκολον, ἵνα μὴ εἴπω ἀδύνατον, εἰς καὶ μόνος χειρουργὸς νὰ διευθύνῃ κλινικὴν συνισταμένην ἐξ 70 κλινῶν, ὁπόταν μάλιστα ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν αὐξάνει ἐτι μᾶλλον διὰ τὸν προεκτεθέντα λόγον· καὶ τρίτον διότι ἐν τε τῇ Χαριτωνιδείῳ αἰθούσῃ καὶ ἐν τοῖς ἐπὶ πληρωμῇ δωματίοις συχνότατα ὑπάρχουσι χειρουργικῶς νοσηλευόμενοι ἄρρωστοι, ὧν ὁ ἀριθμὸς, προϊόντος τοῦ χρόνου, πιθανώτατα θ' αὐξήσῃ.

Δι' ὅλους ἄρα τοὺς προεκτεθέντας λόγους καὶ οὐχὶ διὰ τοὺς λεχθέντας ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 15 Φεβρουαρίου, ὅτι δῆθεν.... « Ὁ σκοπὸς τῆς Ἐφορείας ἀνέκαθεν ἦτο νὰ καταστήσῃ προσοδοφόρον τὸ νέον τοῦτο τμήμα.... Πρέπει δὲ νὰ ληθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς καὶ μόνος χειρουργὸς δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν ὅλην ὑπηρεσίαν τοῦ ἡμετέρου Νοσοκομείου, τοιοῦτο τρόπος δὲ προσγίνεται ζημία εἰς τὰ καταστήματα ἡμῶν, διότι πολλοὶ τῶν χειρουργικῶν διαμένουσιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰς τὸ Νοσοκομεῖον μέχρι ὅτου ἔλθῃ ἡ σειρὰ αὐτῶν νὰ χειρουργηθῶσι, τρεφόμενοι καὶ νοσηλευόμενοι δαπάνῃ τοῦ ταμείου τῶν νοσοκομείων. Ἄλλως τε δὲν πρόκειται περὶ προσλήψεως χειρουργοῦ, ἔχοντος μεγάλας ἀπαιτήσεις, ἀλλὰ περὶ ἐνός, δυναμένου νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς οἰκονομίας » οὔτε πούς ἐν τῇ τῆς 15 Μαρτίου « ὅτι πρέπει ἐπεὶ γόντως νὰ ζητηθῇ ἡ γνωμοδότησις περὶ τῆς διοργανώσεως τοῦ χειρουργοῦ »

γικού τμήματος, διότι πρέπει νὰ γίνουν αἱ θέουσαι δημοσιεύσεις πρὸς πρόσληψιν νέου χειρουργοῦ ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν δύνανται νὰ γίνουν τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου χειρουργικοῦ τμήματος.

Οὐχὶ λοιπὸν διὰ τοὺς τελευταίους τούτους ἀλλὰ διὰ τοὺς ἄνω ἐκτεθέντας λόγους ἐθεώρησα καλὸν εἰς τὴν συνεδρίαν τῆς 28 Μαρτίου νὰ προτείνω τὴν διὰ διαγωνισμοῦ πρόσληψιν ἑνὸς δευτέρου χειρουργοῦ ἀρτίας ἐπιστημονικῆς μορφῆσεως, ἐπιφυλαττομένου τοῦ καθορισμοῦ τῆς θέσεως καὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων αὐτοῦ δι' ἀργότερον, ὅπερ καὶ παμψηφεί ἐγένετο ἀποδεκτόν. Ἐσπευσα δὲ εἰς τοῦτο πρὶν ἢ ὑποβάλω τὴν παρούσαν ἔκθεσιν, πρὸς διασκέδασιν πάσης ἐνδεχομένης παρερμηνείας τῶν σκέψεών μου. Ἄν δὲ σήμερον ἐπανέρχωμαι ἐν τῇ ἐκθέσει μου ταύτῃ, ἀναλύων μέχρι τινὸς τοὺς λόγους οἵτινες, κατ' ἐμέ, συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς προσλήψεως δευτέρου χειρουργοῦ, πράττω τοῦτο, διότι νομίζω ὅτι δὲν πρέπει ἡ Ἐφορεία νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς προβαίνουσα εἰς τιαύτας ἀποφάσεις πρὶν ἢ σοβαρῶς σταθμίσῃ τοὺς λόγους τοὺς συνηγοροῦντας ὑπὲρ αὐτῶν.

Δ'.

Καὶ τὴν μὲν πρόσληψιν ἑνὸς δευτέρου χειρουργοῦ πάντες οἱ εἰρημέναι ἔγκριτοι ὁμογενεῖς ἰατροί, τῶν ὁποίων τὴν γνώμην ἐζήτησα, ὁμοθυμαδὸν θεωροῦσιν ἀναγκαίαν, διχογνωμοῦσι δὲ μόνον ἐπὶ τοῦ καθορισμοῦ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς ὑπηρεσίας του, ἂν δηλονότι οὗτος δεῖν νὰ ἦ ἀνεξάρτητος καὶ ἐκ παραλλήλου μετὰ τοῦ νῦν ὑπάρχοντος ἐργαζόμενος ἢ ἁπλοῦς βοηθὸς τοῦ πρώτου.

Ἐπὲρ τῆς δευτέρας ταύτης γνώμης, δι' ἧς τηρεῖται τὸ ἐνιαῖον ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, συνηγορεῖ ἐν τῷ σχετικῷ αὐτοῦ ὑπομνήματι καὶ ὁ διακεκριμένος τῆς πόλεως ἡμῶν χειρουργὸς κ. Α. Καμπούρογλου, λέγων: «**ἐάν οἱ πόροι τῶν καθιδρυμάτων ἐπιτρέπωσι τὴν τιαύτην δαπάνην, ὡς πρώτην πρότασιν προβάλλω τὸν διορισμὸν ἑνὸς δευτέρου ἐξωτερικοῦ**

χειρουργοῦ καὶ ἑνὸς δευτέρου ἐσωτερικοῦ, ὄλων, τῶν τε ὑπαρχόντων καὶ τῶν προσληθησομένων, ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἑνὸς ἀνωτάτου ἀρχηγοῦ. Ἄλλ' ἢ συνύπαρξις δύο ἐξωτερικῶν χειρουργῶν, ἑκατέρου μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ, ἐξυπνοεῖ τὴν αὐτοτέλειαν καὶ ἀνεξαρτησίαν ἐν τῇ ἐργασίᾳ, τὸ δ' ἐνιαῖον διατηρεῖται μόνον καθ' ὃν χρόνον ὁ ἀνώτατος ἀρχηγός, ὅστις, ὡς τοιοῦτος, θὰ ἐκτελεῖ τὰς σπουδαιότερας ἐγχειρήσεις καὶ ὑποδεικνύει τὴν ἐν γένει πορείαν τῆς διοικήσεως, εὐρίσκεται ἐν τῷ Νοσοκομείῳ. Ἄλλ' ὁ εἰρημένος ἀξιοτίμος συναδέλφος, ὅστις μέγιστον ἔδειξεν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ τελείου καταρτισμοῦ καὶ τῆς ἀρτιωτέρας διοργανώσεως τῆς Χειρουργικῆς Κλινικῆς τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Νοσομείου, ἔχων αἰείποτε ὑπ' ὄψει καὶ τὴν φειδῶ καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν προκλήθησομένων δαπανῶν, διὰ τὰς μισθοδοσίας ἀναμφιβόλως τοῦ ἐπιφανοῦς χειρουργοῦ καὶ τοῦ νέου προσωπικοῦ, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους ἔσται πολυαριθμώτερον **διὰ τὴν αἰφνης προκύψασαν μεγάλην ἐργασίαν**, ἀπορρίπτει αὐτήν.

Παραπλησίαν ἰδέαν διενόηθη ὁ τότε συνέφορος καὶ συναδέλφος κ. Ι. Κωνσταντινίδης πρὸς διείτις, ὡς ἐγγιστα, ὅτε ἐβλεπε τὸ νέον κτίριον μεγαλοπρεπὲς ὑψούμενον, προθύμους δὲ τοὺς φιλογενεῖς δωρητὰς εἰς τὸ νὰ πλουτίζωσιν αὐτὸ δαψιλῶς διὰ παντὸς ὅ,τι αἱ νεώταται τῆς ἐπιστήμης πρόοδοι ἀπήτουν. Ἡ ἰδέα τοῦ ἀξιοτίμου συναδέλφου περιστρέφето ἐν ὀλίγοις εἰς τὸ ἐξῆς: Νὰ παρακληθῇ εἰς ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν γενικῆς ὑπολήψεως ἀπολαυόντων χειρουργῶν, ὅπως, ὑπὸ τὸν τίτλον Ἐπιτίμου ἢ Συμβούλου ἢ Ἐπόπτου χειρουργοῦ, ἀναλάβῃ ὑπὸ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ προστασίαν τὴν νεόδμητον Κλινικὴν, καὶ μεταβαίνων δις ἢ καὶ ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος εἰς τὸ Νοσοκομεῖον, ἐπιβλέπει ἐκ τοῦ συστάδην τὴν ἐν αὐτῷ συντελουμένην ἐργασίαν, παρέχει δὲ τὴν ἐκ τοῦ κύρους καὶ τοῦ γοῦτρου τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ αἴγλην, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ παρακωλυθῇ ἢ ὑπὸ μελέτην διοργάνωσις τῆς ἐν λόγῳ Κλινικῆς, ἥτοι ἢ πρόσληψις νέων βοηθῶν καὶ συμπλήρωσις τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ. Ἄλλος λόγος συνη-

γορῶν ὑπὲρ τῆς ἀνω ἰδέας ἤτο, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ ἐπόπτῃς χειρουργὸς παρακολουθῶν ἀμέσως καὶ λεπτομερῶς τὴν ἐν τῷ Νοσοκομείῳ ἐν γένει ἐπιστημονικὴν δρασὶν θὰ ἀπέβαινεν ἐν δεδομένῃ περιστάσει ἀξιόλογος σύμβουλος διὰ τῆς πεφωτισμένης αὐτοῦ γνώμης.

Τὴν ἰδέαν ταύτην ἀνακοινωθείσάν μοι ὑπὸ τοῦ συναδέλφου ἐκθύμως ἀπεδέχθην, διαβλέπων τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ὠφέλειαν τῶν Ἑθν. ἡμῶν Καταστημάτων, τὴν ὁποίαν λίαν προσφυῶς περιγράφει ὁ κ. Καμπούρογλους διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων: « ἐν τῇ προσλήψει ἐνὸς τῶν ἐπιφανῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ ὁμογενῶν χειρουργῶν, πρὸς ὄφελος μὲν ἀναμοιρίστων τῶν πασχόντων, ἀνύψωσιν δὲ τοῦ γοῦτρος τῶν καθιδρυμάτων καὶ συνεπῶς προσέλευσιν πλείστων νοσοῦντων, κυρίως ἐπὶ πληρωμῇ, ἐν τοῖς νέοις εὐρυχώροις διαμερίσμασι. Καὶ ἐπὶ ἱκανὸν μὲν ἐδιστάζομεν νὰ ἀνακοινώσωμεν ταύτην εἰς ἓνα ἐκ τῶν δύο ὁμογενῶν ἐγκρίτων χειρουργῶν, ἀναλογιζόμενοι τὴν ὑπὸ χρονικὴν ἅμα καὶ ὑλικὴν ἐποψὶν βλάβην τῶν συμφερόντων αὐτῶν· διότι εἶναι ἐκτὸς ἀμφιβολίας ὅτι πολλοὶ θὰ ἐπωφελοῦντο τῆς δωρεᾶν θεραπείας παρὰ χειρουργοῦ ὃν ἀδρῶς ἠθελον ἀμείψει, νοσηλεύομενοι ἐν ᾧ ἕκαστος τούτων ἐργάζεται Νοσοκομείῳ. Βασιζόμενοι ὅμως ἐπὶ τοῦ μεγίστου ἐνδιαφέροντος, ὅπερ πάντοτε ἐκάτερος τούτων ἔδειξεν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων Φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἐγνωσμένων αὐτῶν φιλογενῶν αἰσθημάτων, ἐκολακευόμεθα νὰ πιστεύωμεν ὅτι θὰ ἠδυνάμεθα τὸν ἐνὶ τούλάχιστον ἐξ αὐτῶν νὰ πείσωμεν ὅπως δεχθῆ τὴν τιμητικὴν ταύτην θέσιν. Καὶ ὁ μὲν κ. Καμπούρογλους βολιδοσκοπηθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντινίδου διαρρηθὴν ἠρνήθη, προβάλλων τὴν παντελῆ ἔλλειψιν διαθέσιμου χρόνου, ὁ δὲ κ. Ψαλίδας ἐπίσης ἀρνήθη τὸ πρῶτον ἀφῆκεν ἡμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι ὅτι διὰ τῆς προσωπικῆς ἡμῶν φιλίας θὰ κατορθοῦμεν νὰ μεταπεισώμεν αὐτόν· ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐν δευτέρῳ συνεντεύξει κατηγορηματικῶς ἀπέκρουσε πᾶσαν τοιαύτην σκέψιν.

Ἀποκλειομένης λοιπὸν τῆς πρώτης ταύτης προτάσεως οὐχὶ διὰ

οἱ πόροι τῶν καθιδρυμάτων δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν τοιαύτην δαπάνην, ἀλλὰ διότι ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἔνεκα τῆς κατηγορηματικῆς ἀρνήσεως καὶ τῶν δύο ἐπιφανῶν ὁμογενῶν χειρουργῶν, ἐξετάσωμεν νῦν τὴν γνώμην τῶν φρονούντων ὅτι ὁ διορισθσόμενος δεύτερος ἐξωτερικὸς χειρουργὸς δεόν νὰ ἦναι ὑπ' ἀρχηγὸν τὸν πρῶτον, τὴν ὁποίαν ὑποστηρίζει καὶ ὁ κ. Καμπούρογλους ἐν τῇ δευτέρῃ προτάσει: « Διατηρουμένου λοιπὸν τοῦ νῦν ἀρχηγοῦ προτείνω: Ἦν τὸν διορισμὸν δευτέρου ἐξωτερικοῦ χειρουργοῦ ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν νεωτέρων, συνεπῶς δὲ σφριγῶντων πρὸς τὴν ἐργασίαν. Κτώμενοι οὕτως ἐργάτην σπουδαῖον διὰ τὸ προκείμενον ἔργον, κτλ.»

Καθόσον νομίζω ὅτι δικαιοῦμαι νὰ συμπεράνω ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὅ προσληθσόμενος οὗτος δεύτερος χειρουργός, διατελῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πρώτου, συνεπῶς δ' ἐκτελῶν ὅσας οὗτος ἠθελε τῷ ἐπιτρέψει ἐγχειρήσεις, θὰ εὐρίσκειται εἰς σχέσιν πρὸς τὸν ἀρχηγὸν οἷαν οἱ Chefs de Clinique πρὸς τοὺς διευθυντὰς τῶν τμημάτων· ἤτοι μόνος ὁ πρῶτος χειρουργός θὰ ἔχη ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ διεύθυνσιν καὶ εὐθύνην τὴν κλινικὴν, αὐτὸς διευθύνων τὴν ὅλην θεραπείαν, αὐτὸς κρίνων περὶ τῶν ἐνδείξεων καὶ τοῦ εἶδους τῆς χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως ὡς καὶ τοῦ ἐπικαίρου ἢ μὴ αὐτῆς, ἀναθέτων δὲ τῷ ὑπ' αὐτὸν δευτέρῳ χειρουργῷ νὰ ἐκτελῆ μόνον τὰς σχετικῶς μικροτέρας καὶ ὀλιγώτερον σημαντικὰς ἐγχειρήσεις. Ὅθεν ὁ προσληθσόμενος δεύτερος χειρουργός μικρὸν ἠθελε διαφέρει τοῦ ἐσωτερικοῦ βοηθοῦ.

Ἄντὶ τούτου ἀπλούστερον καὶ ὠφελιμώτερον θὰ ἦτο νὰ ἐμονιμοποιεῖτο ἡ θέσις τοῦ τελευταίου τούτου, ὥστε, ἀναπτυσσόμενος περισσότερον οὗτος εἰς τὴν χειρουργικὴν, νὰ καταστῆ σὺν τῷ χρόνῳ ἱκανὸς δι' ἐκτέλεσιν ἐγχειρήσεων τινων, αἵτινες ἐπειγόντως ἠθελον παρουσιασθῆ τυχόν κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ πρώτου χειρουργοῦ, τοῦθ' ὅπερ καὶ συνέβη ἄλλοτε, ὁπότε ἐδέησε νὰ μετακληθῆ οὗτος ἐκ τοῦ Πέραν. Συνεχίζων δὲ τὴν ἰδίαν πρότασιν ὁ κ. Καμπούρογλους, λέγει ὅτι προτείνει τὸ τοιοῦτον

ὅπως παρασκευάσωμεν διάδοχον τοῦ ἀρχηγοῦ ἄνευ οὐδεμιᾶς ὑποχρεώσεως καὶ μόνον ἐν περιπτώσει εὐδοκιμύσεως ἐν τῷ ἔργῳ. Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εὐνόητον εἶναι, ὅτι ὁ προσληφθὴσόμενος θὰ εἶχεν ἀξιώσεις ἐλευθερωτέρας πῶς ἐνεργείας, ὥστε, καθ' ὃ νέος καὶ δυνατεῶς σφύριγῶν πρὸς ἐργασίαν, ν' ἀναδειχθῆ ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον, παρουσιάζων πολλὴν καὶ καλὴν ἐργασίαν πρὸς ἀπόδειξιν εὐδοκίμησης ἐν τῷ ἔργῳ.

Καὶ ἡ ἀπλουστερά ψυχολογικὴ παρατήρησις καταδεικνύει ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τμήματος βλέπων ἐν τῷ παρ' αὐτῷ ἐργαζομένῳ παρασκευαζόμενον διάδοχον, ἐν περιπτώσει εὐδοκιμύσεως ἐν τῷ ἔργῳ, θὰ ἐπεθύμει ὅπως ἡ εὐδοκίμησις αὕτη καταστῆ ὅσον τὸ δυνατόν ἀπώτερα καὶ δυσχερεστέρα, καθόσον ἐκ τούτου θὰ ἐξηρτάτο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἡ ταχεῖα ἀπομάκρυνσις αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐνεργοῦ δράσεως. Ἡ τοιαύτη δὲ ψυχολογικὴ τῶν δύο καταστάσεως βεβαίως ἐλάχιστα συμβάλλεται εἰς τὸ νὰ συγκρατῆ τὴν μεταξὺ τῶν δύο χειρουργῶν ἀπαραίτητον σύμπνοιαν καὶ συνεννόησιν πρὸς ἀπόσκοπον συνεργασίαν.

Ἡ παρὰ τὸν πρῶτον χειρουργὸν συνύπαρξις δευτέρου τοιούτου ὑπὸ τοὺς ἄνω ρηθέντας ὅρους εἶναι δυνατὴ μόνον ὅταν καὶ ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ παραμονὴ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐκτιμύσεως καὶ τῆς γνώμης τοῦ πρώτου χειρουργοῦ, ὅπως γίνεται τοῦτο ἐν τισι τοῦ Πέραν νοσοκομείοις, ὅποτε οὐδεὶς κίνδυνος δυσαρσεκείας, παρεξηγήσεως καὶ ραδιουργιῶν ὑπάρχει.

Καὶ ἡ ἐκτίμησις δὲ τῆς ἐν τῷ ἔργῳ εὐδοκιμύσεως, ἥτις θὰ συνεπήγετο τὴν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ μονιμότητα καὶ πρόοδον, οὐ μόνον προβληματικὴ καθίσταται, ἀλλὰ καὶ ἐλεύθερον θὰ παρεῖχε τὸ στάδιον εἰς πλεονεξίας ἐνεργείας, εἰς συστάσεις, προσωπικὰς ἐμπειρίας κτλ., συνεπεία τῶν ὁποίων δυσκόλως ἤθελεν αὕτη μείνει ἀνεπίδραστος, ὥστε νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀπόλυτον αὐτῆς εἰλικρίνειαν. Ἄλλως τε ὑπὸ τίνων θέλει γίνεαι ἡ ἐκτίμησις καὶ ποῖον τὸ κριτήριον αὐτῆς; Θὰ ὀρισθῆ ἐκ τῶν προτέρων ἐπι-

στημονικὴ ἐπιτροπὴ μέλλουσα νὰ ἐπιβλέπῃ τὴν δρᾶσιν τοῦ νέου τούτου χειρουργοῦ; Θ' ἀφεθῆ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν Ἐφορείας; Θὰ κριθῆ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν τοῦ Νοσοκομείου ἢ κατὰ τὴν ὑπόληψιν ἑν οὗτος θ' ἀπέκτα ἐν τῇ κοινωνίᾳ μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινῶν ἐξασκήσεως; Πᾶσαι αἱ προηγούμεναι ἐρωτήσεις μένουσιν ἄλυτοι, οὐδεμίαν δ' αὐτῶν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ οὔτε τὸν ἐκλεχθὴσόμενον οὔτε τὸ Νοσοκομεῖον ὅτι δὲν θὰ ἐπέλθῃ ἀδικία τις.

Τρίτην πρότασιν ὁ κ. Καμπούρογλους «**προτείνει, ἵνα, ἐπὶ τοῦ παρόντος, παρακληθῶσιν οἱ τρεῖς ἐξωτερικοὶ ἰατροὶ τοῦ παθολογικοῦ τμήματος, ὅπως παρίστανται τακτικῶς, ἐκ περιτροπῆς ἀνὰ εἰς, ὡς συναντιλήπτορες εἰς τὰς σπουδαιότερας τῶν ἐγχειρήσεων τοῦ χλωροφορμίου.**» Τὴν πρότασιν τοῦ ταύτην στηρίζει ὁ ἀξίωτος συνάδελφος ἐπὶ τῆς ἰδέας ὅτι εἶναι περιττὴ ἡ ὑπαρξίς τῶν τριῶν παθολόγων ἰατρῶν. Ἐπειδὴ ὅμως ὑπάρχουσιν ἤδη οὗτοι καὶ διὰ νὰ μὴ παυθῆ εἰς ἐξ αὐτῶν, νὰ χρησιμοποιῶνται τοῦλάχιστον παρόντες τὴν συναντιλήψιν αὐτῶν ἐν τῇ χειρουργίᾳ. Οὕτω διὰ τῆς πρότασεως τοῦ ταύτης ὑποδεικνύει προσωρινὴν θεραπείαν διὰ νὰ μὴ προκληθῆ αὐξήσις δαπανῶν. Βεβαίως ὅμως ὁ σεβαστὸς συνάδελφος ἐβάσισε τὴν γνώμην ταύτην ἐπὶ πληροφοριῶν σφαλερῶν καὶ οὐχὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως μελετήσας τὴν ὅλην λειτουργίαν τῆς ἰατρικῆς ὑπηρεσίας ἐν τῷ Νοσοκομείῳ. Τῆς αὐτῆς δὲ φύσεως πληροφορίαὶ ὑπῆρξαν καὶ αἱ περὶ μὴ προσλήψεως νέου ἰατροῦ μετὰ ἐνδεχομένην ἀποχώρησιν ἐνὸς τῶν τριῶν διότι ἐγένετο μὲν ἀληθῶς τοιαύτη πρότασις, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐπ' αὐτῆς ἀπόφασιν ἐλήφθη.

Δὲν πρέπει ποσῶς νὰ λησιμονῶμεν ὅτι ἐν τῷ Νοσοκομείῳ ἡμῶν ἔχομεν τρεῖς ἐσωτερικοὺς βοηθοὺς ἰατροὺς καὶ τὸν διευθυντήν, ὅστις ἀκριβῶς εἶναι ἰατρὸς διὰ νὰ δύνηται νὰ χρησιμοποιῶνται καὶ οὗτος εἰς τὰς ἐκάστοτε παρουσιαζόμενας ἐκτάκτους ἰατρικὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας. Παραδεχόμενοι δ' ἐπὶ στιγμὴν ὅτι ἐν περιπτώσει ἀνάγκης θὰ ἐπεκαλούμε-

θα κατὰ τὰς ἐγχειρήσεις τὴν βοήθειαν προσώπων ἀλλοτρίων εἰς τὴν χειρουργικὴν, θὰ προετιμῶμεν ν' ἀνετίθετο αὐτὴ ἐκάστοτε εἰς ἓνα τῶν τεσσάρων εἰρημένων, ὅστις ν' ἀναλαμβάνῃ τὴν χλωροφόρμωσιν τῶν ἐγχειρουμένων. Ἀλλὰ τὸ νὰ ὑποχρεώσωμεν τοὺς ἰατροὺς τοῦ Παθολογικοῦ τμήματος εἰς τὴν εἰρημένην ὑπηρεσίαν θεωρῶ ἀπολύτως ἀδύνατον, καὶ διότι δὲν δικαιούμεθα νὰ ἀπαιτήσωμεν παρ' αὐτῶν ν' ἀναλάβωσιν εὐθύνην ἐκφεύγουσαν τὸν ὠρισμένον κύκλον τῆς ἐνεργείας αὐτῶν καὶ διότι ἡ ὅλη λειτουργία τῆς ὑπηρεσίας ἐν τῷ Νοσοκομείῳ θὰ παρεσαλεύετο, ἐκάστου τῶν ἰατρῶν, ἅπαξ ἢ δις τῆς ἐβδομάδος, κατ' ἀνάγκην ἐγκαταλείποντες τοὺς ἀρρώστους αὐτοῦ.

Ὅπως εἶπομεν καὶ ἀλλαχοῦ, ἡ Ἐφορεία προέβη εἰς τὸν διορισμὸν καὶ τρίτου παθολόγου, θεωρήσασα ὅτι εἰς ἰατρὸς δυσκόλως δύναται νὰ περιποιηθῇ πλέον τῶν 70—80 ἀρρώστων, νομίζομεν δὲ ὅτι δὲν εἶχεν ἀδικον, διότι καὶ δύο μόνα λεπτὰ διατιθέμενα δι' ἕκαστον ἀρρωστον ἀνέρχονται εἰς τρίωρον περίπου ἐργασίαν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι πάντοτε δὲν ἀναλογεῖ τόσος ἀριθμὸς ἀρρώστων δι' ἕκαστον ἰατρὸν, οὐδέποτε ὅμως κατέρχεται οὗτος κάτω τῶν 50, τοῦθ' ὅπερ ἀκόμη εἶναι ἀρκετὰ ἀξιοσέβαστος ἀριθμὸς.

Ἐπίσης ἀδύνατον θεωρῶ τὴν πρότασιν τοῦ σεβαστοῦ συναδέλφου περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐπισκέψεων κατὰ διαφόρους ὥρας. Καὶ ἡ ἰδέα αὕτη προέρχεται ἐξ ἀτελοῦς γνώσεως τῆς πολυπλόκου ὑπηρεσίας τοῦ καθ' ἡμᾶς Νοσοκομείου. Διότι, ὅπως διεξάγεται παρ' ἡμῖν ἡ ὅλη ἐν γένει Νοσοκομειακὴ ὑπηρεσία, μόνον μετὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν δύναται νὰ τακτοποιηθῇ ἡ ὑπηρεσία τοῦ Φαρμακείου καὶ τὸ ὅλον διαιτολόγιον τῆς ἡμέρας· ἄρα μόλις μετὰ τὴν 12ην θὰ ἠδύνατο νὰ καταρτισθῇ τοῦτο, καὶ ἐπομένως θὰ ἐκλονίζετο ἡ ὅλη ὑπηρεσία τῆς τε ἀποθνήσκων τροφίμων καὶ τοῦ μαγειρείου. Καὶ ἕτερον δὲ λόγον σοβαρὸν ἔχει ἡ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν παρουσία ἐν τῷ Νοσοκομείῳ ὄλων τῶν ἰατρῶν, ὅστις ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἔποψιν καταδείκνυται χρησιμώτατος, διότι πολλάκις

ὀνταλλίσσουσι γνώμας καὶ συσκέπτονται ἐπὶ δυσχερῶν περιστάσεων. Εἰγὼς δὲ ἔργον θὰ ἦτο ἂν ὑπεχρεοῦντο, καὶ οἱ εἰδικοί νὰ εὐρίσκωνται πάντοτε ἐν τῷ Νοσοκομείῳ καθ' ὅσας ὥρας καὶ οἱ λοιποὶ συναδέλφοί των, διότι αὐτῶν ἰδίως ἡ γνωμοδότησις εἶναι πολυτιμωτάτη καὶ ἀπαραίτητος ἐν εἰδικαῖς περιπτώσεσιν.

Εἰς τὴν παρέκβασιν ταύτην προέβην, διότι ἔκρινα ὅτι δὲν ὄφειλε γνώμη φέρουσα τὸ κῦρος τοῦ διακεκριμένου χειρουργοῦ νὰ παρέλθῃ ἀπαρατήρητος, ὅσον καὶ ἂν αὕτη ἐκφέρεται ἐν παρόδῳ καὶ ἄνευ ἀπ' εὐθείας καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς μελέτης τοῦ θέματος· ἐπιφυλάσσομαι δ' ἐν ἄλλῃ μελέτῃ νὰ ὑποβάλω ὑμῖν τὰς σκέψεις μου περὶ τῆς διοργανώσεως τῆς ἐν γένει ἰατρικῆς ὑπηρεσίας καὶ τῶν σχετικῶν αὐτῇ ἀναγκῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς Νοσοκομείῳ.

Συνεχίζων δὲ τὸν σκοπὸν τῆς προκειμένης ἐκθέσεως προστίθημι τὴν γνώμην καὶ ἄλλου διακεκριμένου συναδέλφου, καθ' ἂν ἤθελεν εἰσθαι συμφερότερον νὰ διορισθῶσι δύο ἰσατίμητοι νέοι χειρουργοὶ ἀποσυρομένου τοῦ νῦν ὑπάρχοντος τῆς ἐνεργοῦς ὑπηρεσίας καὶ ἀποδιδομένου αὐτῷ τοῦ τίτλου ἀρχιχειρουργοῦ μετὰ δικαιώματος ἀνωτέρας ἠθικῆς ἐπιβλέψεως ἐπὶ τῶν ἀντικαταστατῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδέαν ταύτην δὲν θεωρῶ ἐντελῶς ἀσπαστήν, καθότι καὶ ὁ νῦν χειρουργὸς τοῦ Νοσοκομείου ἐπωφελῶς δύναται ἀκόμη νὰ ἐργασθῇ ἐπὶ ἔτη τινὰ καὶ ἡ βαθμιαία μεταβολὴ εἶναι προτιμωτέρα τῆς ἀποτόμου καὶ ριζικῆς, ὅσον καλὴ καὶ ἂν ἤθελε θεωρηθῇ αὕτη.

Κατὰ δὲ τὴν γνώμην τοῦ κ. Δάλλα, λίαν προσβεβλημένον θεωροῦντος ἑαυτὸν διὰ τὴν ἀνισον αὐξήσιν τῆς μισθοδοσίας του, μεθ' ὅλην τὴν διαβεβαίωσίν μου ὅτι ἔβησε τὸ ἀνώτατον ὄριον τοῦ μισθοῦ τῶν ἰατρῶν τοῦ Νοσοκομείου, εἶναι ἀπαραίτητος ἡ μονιμοποίησις τοῦ ἐσωτερικοῦ βιβλιοθηκοῦ, ἐπουσιώδης δὲ καὶ περιττὴ ἡ πρόσληψις ἑτέρου χειρουργοῦ ὑπὸ οἰονόμητινα τίτλων.

Ἐν τέλει δὲ οἱ πολὺπληθέστεροι τῶν συναδέλφων καθὼς καὶ ἡ

πλειοψηφία τῶν ἰατρῶν τοῦ Νοσοκομείου εἶναι ὑπὲρ τῆς προσλήψεως δευτέρου χειρουργοῦ, τὰ αὐτὰ μετὰ τῶν ἄλλων ἰατρῶν ἔχοντος δικαιώματα καὶ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν ἐνεργείας ἐν τῷ τμήματι αὐτοῦ. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου καθίσταται ἀπρόσκοπτος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἢ ἐκ παραλλήλου δρᾶσις τῶν δύο χειρουργῶν, διότι αἴρονται πᾶσαι αἱ ἐνδεχομέναι μεταξὺ ἀντιδράσεις καὶ ἀντιζηλίας· τοῦτο δὲ διὰ τὸν λόγον ὅτι ἡ αὐτοτέλεια καὶ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς θέσεως ἐκάστου οὐδαμῶς παρακωλύει τὴν προαγωγὴν, ὅπερ ἐν τῇ ἐναντίᾳ περιπτώσει ἤθελε διακυβεύσει ὀριστικῶς τὴν ὁμαλὴν ἐν τῇ εἰρημένῃ κλινικῇ λειτουργίᾳ.

Τὸ σύστημα τοῦτο καθομολογοῦμεν καὶ ἡμεῖς ὅτι παρέχει δυσχερείας τινὰς ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, ἀλλὰ διὰ τε τοὺς ἀμέσως ἀνωτέρω λόγους καὶ διὰ τοὺς ἀλλαχοῦ ἐν ἐκτόσει εἰρημένους θεωρῶ αὐτὸ προτιμητέον. Τὰς δὲ προσυπαρούσας εἰς αὐτὸ κατὰ τὸ φαινόμενον ἐλλείψεις, ἰδυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν οὐχὶ δυσχερῶς καὶ σχεδὸν ἄνευ προσθέτου, τό γε νῦν, δαπάνης, ἂν ἡ μὲν αἴθουσα τῶν ἐγχειρήσεων διετίθετο τρεῖς τῆς ἐβδομάδος ἐναλλάξ εἰς ἐκάτερον τῶν χειρουργῶν, τὸ δὲ ἐπικουρικὸν προσωπικὸν ἂν συνεπληροῦτο διὰ τοῦ ὀριστικοῦ διορισμοῦ τοῦ καὶ νῦν εὐδοκίμως παρέχοντος τὴν ὑποβοήθειαν αὐτοῦ τελειοφοίτου τῆς ἰατρικῆς καὶ οὕτως ἀπληρῶς τοῦτο ἐκ δύο μεμορφωμένων βοηθῶν, οἵτινες θὰ παρηκολούθουν τοὺς χειρουργοὺς ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῆς τακτικῆς ὑπηρεσίας. Ἐν δὲ σοβαρᾷ καὶ σπουδαίᾳ ἐγχειρήσει νὰ ὑποχρεῶνται ἀμφότεροί οἱ χειρουργοὶ νὰ παρέχωσιν ἀλλήλοις τὴν συνεργασίαν αὐτῶν, καὶ οὕτω τὸ ὑπάρχον ἐγχειρητήριον κάλλιστα θέλει ἐπαρκεῖ εἰς πάσας τὰς σχετικὰς ἀνάγκας τοῦ Νοσοκομείου.

Ε'.

Ἐκ τῶν προεκτεθεισῶν γνωμῶν καὶ τῆς ἐπισταμένης αὐτῶν ἀναλύσεως, ἰδίᾳ δὲ τῆς ἐπανειλημμένης ἐπὶ τόπου μελέτης τῶν ἀναγκῶν

τοῦ ἡμετέρου νοσοκομείου, ἀπεκόμισα τὰ ἑξῆς συμπεράσματα, ἅτινα συντόμως ὑποβάλλω ὑμῖν πρὸς συζήτησιν.

Α'. Νὰ ἰδρυθῶσι δύο χειρουργικαὶ κλινικαὶ ἀνεξάρτητοι, ὧν τὴν δευτέραν ν' ἀναλάβῃ ὁ νέος χειρουργός, κατὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ὑποδεικνυμένους ὅρους καί, κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπόφασιν τῆς Ἐφορείας, ὡς διαγωνισμοῦ ἐκλεγόμενος, ὁ δὲ νῦν ὑπάρχων νὰ θεωρηθῇ πρῶτος ἐν ἴσοις, οὐδὲν ἄλλο δικαίωμα ὑπεροχῆς ἔχων ἢ μόνον τὸ ἐκ τῆς προτεραιότητος καὶ τῆς πολυετοῦς αὐτοῦ ὑπηρεσίας ἀπορρέον. Ἐκαστος τῶν δύο τούτων χειρουργῶν νὰ ἦ ὑποχρεωμένος ὅπως ἐν ταῖς σοβαραῖς ἐγχειρήσεσι παρευρίσκηται βοηθῶν ἐν συνεργασίᾳ τὸν συναδέλφον αὐτοῦ.

Β'. Ὁ ἐσωτερικὸς βοηθὸς τῶν χειρουργῶν νὰ μένῃ ἐπὶ μείζω χρόνον ἐν τῇ χειρουργικῇ ὑπηρεσίᾳ, ὥστε νὰ καθίσταται πραγματικῶς ὠφέλιμος βοηθός.

Γ'. Ν' ἀνασυσταθῇ ἡ θέσις τοῦ ἄλλοτε ὑπάρχοντος ὑποβοηθοῦ, ἧς, μεσάζουσα μεταξὺ τοῦ νοσοκόμου καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἰατροῦ οὖσα, κατέχεται νῦν ὑπὸ τοῦ μνησθέντος τελειοφοίτου τῆς ἰατρικῆς ἀμισθί, μέχρι τοῦδε εὐδοκιμώτατα τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ τελοῦντος.

Δ'. Νὰ ληφθῇ πρόνοια περὶ καταρτισμοῦ ἰκανωτέρων νοσοκόμων διὰ τε ἐνδελεχοῦς αὐτῶν διδασκαλίας καὶ δι' ἐνδείξεως τῆς ἀρμοζούσης ἄλλως αὐτοῖς στοργῆς, ἐνισχυομένου πως τοῦ γλίσχρου αὐτῶν μισθοῦ, ὅπως οὕτω κατορθώσωμεν νὰ σχηματίσωμεν σῶμα νοσοκόμων ἀντάξιον τοῦ προορισμοῦ τῶν καὶ τοῦ νοσοκομείου, τοῦ ὁποίου τυγχάνουσιν εἰς τῶν κυριωτάτων καίτοι ἀφανῶν λειτουργῶν.

Ε'. Προκειμένου περὶ σοβαρᾶς τινος καὶ σπουδαίας ἐγχειρήσεως, νὰ μὴ προβαίνωσιν εἰς ταύτην ἄνευ προηγουμένου ἐπὶ τούτῳ γενικοῦ τῶν λοιπῶν συναδέλφων συμβουλίου. Τοῦτο δὲ πρὸς μείζονα ἐνθάρρυνσιν τῶν μελλόντων νὰ ὑποστῶσιν ἐγχειρήσιν καὶ πρὸς πληρέστερον κα-

θηριότην τοῦ συντελεσθησομένου ἔργου καὶ τῶν ἐνδεχομένων συνεπειῶν αὐτοῦ.

ΣΤ'. καὶ τελευταῖον ἡ Ἐφορεία νὰ μεριμνήσῃ παντὶ σθένει περὶ τῆς ταχείας ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς ὅλης οἰκοδομῆς, ἵνα οὕτω ἀποκτήσωμεν ἴδρυμα ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὸν ἀρχικὸν καὶ κύριον αὐτοῦ σκοπὸν.

Ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος θεωρῶ ὅτι δύνανται νὰ θεραπεύσωσιν ἐν μέρει τὰς μᾶλλον ἐπιηγούσας καὶ ἐπιβαλλούσας ἀνάγκας τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος τοῦ καθ' ἡμᾶς Νοσοκομείου, εὐελπιστῶν καὶ εὐχόμενος ὅπως ἐν προσεχῇ μέλλονται ἡ αὐξήσις τῶν πόρων καὶ ἡ φιλοφροσύνη τῶν ὁμογενῶν ἐπιτρέψωσι τὴν συμπλήρωσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ τε περὶ οὗ ὁ λόγος τμήματος καὶ τοῦ Νοσοκομείου ἐν γένει.

Κατασπαζόμενος τὴν δεξιάν τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος διατελλῶ

Τέκνον πειθάνιον

Ι. ΣΙΩΤΗΣ, ἰατρός

Ἐφόρος τῶν Ἐθν. Φ. Καταστημάτων.

Πρὸς τὴν **Α. Σεβασμιότητα Ἁγ. Προύσης,**

Κύριον Κύριον ΝΑΘΑΝΑΗΛ,

Πρόεδρον τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φ. Καταστημάτων.

Ἐν Κων/πόλει, τῇ 24 Ἀπριλίου 1902.

Faint vertical text, possibly a title or page number, centered on the page.

2
A

0
8

1
1